

Рекомендовано до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол від 17.07.2025 № 11).

3-12 Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення : матер. V Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 27 черв. 2025 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2025. 243 с.

Збірник конференції містить матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення» (27.06.2025), у роботі якої взяли участь представники закладів вищої освіти, наукових установ, правоохоронних органів, недержавних установ України та іноземних держав.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (голова); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА** (заст. голови); докт. юрид. наук., проф. **Адріан ВАШКО**; канд. юрид. наук, доц. **Тетяна АЛФЬОРОВА**; докт. юрид. наук, доц. **Вадим ДАВИДЮК**; канд. юрид. наук **Сергій ДУБОВ**; докт. юрид. наук, проф. **Вадим НЕГОДЧЕНКО**; канд. юрид. наук, доц. **Станіслав ЧЕРНОП'ЯТОВ**; **Андрій МІРОШНИК** (секретар).

ISBN 978-617-8778-22-4

© ВНПЗ ДГУ, 2025

© Автори, 2025

Волобоєв А.О. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	42
Головков О.М. РОЛЬ ПОЛІЦІЇ У ФОРМУВАННІ СУСПІЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ОРГАНІВ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ.....	45
Єфімов М.М. НАУКОВІ ДИСПУТИ СТОСОВНО ФОРМУЛЮВАННЯ ТЕРМІНУ «ПРОФІЛАКТИКА ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ».....	48
Ірха Ю.Б. ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬНОГО ТА КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	51
Кириченко Ю.В., Одинцов В.Г. ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПОЛІТИКО- ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	55
Кривопуск О.Г., Халітов Д.Р. ГАРАНТІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ: БАЛАНС МІЖ БЕЗПЕКОЮ ТА ПРИВАТНІСТЮ.....	58
Мосейко А.Г. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ТА ВНУТРІШНЬОДЕРЖАВНІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	61
Свинаренко Ю.П. ТЕОРЕТИК-ПРАВОВІ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОПОРЯДКУ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ.....	63
Свинаренко Ю.П., Лозован К.В. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОПОРЯДКУ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....	66
Тригуб С.М., Токолов О.С. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ СУЧАСНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	70

7. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 2016 № 6. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text> (дата звернення : 01.06.2025).

8. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення : 01.06.2025).

9. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (дата звернення : 01.06.2025).

10. Томін С. В. Об'єкт та предмет профілактики кримінальних правопорушень як окремого вчення криміналістики. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 3(12), 2016. С. 123–127.

Ірха Юрій Богданович

кандидат юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України,
завідувач наукової лабораторії права
національної та міжнародної безпеки
Державної наукової установи
«Інститут інформації, безпеки і права
Національної академії правових наук України»,
доцент кафедри права
Дніпровського гуманітарного університету
ORCID: 0000-0002-6442-0974

**ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬНОГО ТА КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ
УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД**

Війна та збройні конфлікти, незалежно від причин їх виникнення, є деструктивним процесом, під час якого знецінюється найвища цінність – людське життя, а вчорашні сусіди, колеги та друзі перетворюються на бойових побратимів, ворогів, біженців або жертв. Бойові дії неминуче ведуть до руйнування не лише матеріальних благ, а й фундаментальних основ цивілізованого співіснування, відкидаючи суспільство на багато років назад, знищуючи не тільки сьогодення, а й саму можливість стабільного та прогнозованого майбутнього.

Українські професори Ю.М. Бисага та О.Я. Рогач наголошують, що наслідками війн та збройних конфліктів майже завжди виступають економічна та соціальна нестабільність, руйнування та спустошення територій, повна зневіра та розруха. І можуть пройти роки, перш ніж країна покаже перші ознаки відновлення. Вчені переконані, що постконфліктне відновлення має на меті встановлення сталого економічного зростання та людського розвитку, усуваючи чинники, які можуть призвести до повторення конфлікту. Постконфліктне відновлення – це не відновлення довоєнних економічних чи інституційних механізмів. Йдеться про трансформацію, яка потребує комплексу

далекосяжних економічних, інституційних, правових і політичних реформ, які дозволять зруйнованим війною країнам відновити основи для самодостатнього розвитку [1, с. 59].

Повномасштабне вторгнення російської федерації стало не лише екзистенційною загрозою державності України та національній ідентичності Українського народу, але й потужним каталізатором глибинних соціальних і політико-правових змін. Ця загроза стимулювала самоорганізацію українського суспільства та прискорила формування зрілої політичної нації. Крім того, вона посилила процеси геополітичного самовизначення та змусила до кардинального перегляду всієї системи забезпечення національної безпеки й державного управління, формуючи запит на нову якість державних інститутів, здатних не лише вистояти у війні, але й забезпечити ефективну повоєнну відбудову та інтеграцію до європейських і євроатлантичних структур.

Важко не погодитися із твердженнями експертів Національного інституту стратегічних досліджень, що українське суспільство вже трансформоване війною незворотно. Тому стратегічне планування розвитку України, зокрема її євроінтеграція та повоєнне відновлення, має ґрунтуватися на тій базі, яка фактично склалася в результаті одинадцяти років війни [2, с. 79].

На думку Ю.М. Бисага та О.Я. Рогач, постконфліктний розвиток України є надзвичайно важливим та складним завданням, що вимагає комплексного та довготривалого підходу. В умовах глобальних змін, ефективне відновлення після конфлікту не може обмежуватися тільки реабілітацією постраждалих територій, однак повинно спрямовуватися на створення умов для стійкого розвитку, миру та процвітання. Цей розвиток є досяжною метою, яка потребує спільних зусиль усіх зацікавлених сторін. Шлях до успіху полягає в здатності пристосовуватися до глобальних змін, прийнятті ефективних рішень та плануванні на майбутнє з огляду на найкращі практики та досвід інших країн [1, с. 62, 63].

Завершення російсько-української війни вимірюватиметься не лише датою припинення вогню, а й глибиною та якістю повоєнних перетворень. Це завдання виходить далеко за межі суто військової сфери. Довгострокова безпека України залежить як від спроможностей органів сектору безпеки і оборони, так і від ефективності державних інституцій, рівня економічного добробуту та соціальної згуртованості. Повоєнний порядок денний для України буде визначатися не лише масштабами руйнувань, існуючими загрозами національній безпеці, а й безпрецедентною кількістю обґрунтованих вимог до держави. Українці в середині країни та за кордоном вимагатимуть не імітації реформ, а фундаментальної перебудови існуючої політичної, економічної та державної системи.

За твердженнями В. Ковальчука формування української політичної нації у післявоєнний період повинно відбуватися навколо нової Конституції України, яка повинна стати реальним суспільним договором українського народу –

громадянами всіх національностей, які під час війни не відмовилися від свого громадянства, і тими, хто після війни його набув у спосіб свого волевиявлення. В основі цього договору мають бути покладені три визначальні цінності конституціоналізму – свобода та гідність особи, самобутність та гідність нації, верховенство конституції та норм міжнародного права [3, с. 125]. Т. Подорожна та О. Овчаренко вважають, що Конституція України за своєю сутністю є Основним Законом (*lex fundamentalis*) для людини, громадянського суспільства та держави. Саме вона узагальнює та виражає волю Українського народу і політику Української держави, узгоджену з інтересами громадянського суспільства. Основне призначення Конституції України – здійснення установчої функції, що виражається у визнанні та юридичному оформленні найважливіших правових, соціально-економічних і політичних інститутів суспільства, а також у фактичному та юридичному їх заснуванні. Це проявляється в закріпленні стійкості системи суспільних відносин, у збереженні і зміцненні основоположних засад організації суспільства й держави, у створенні нових державних органів, покликаних здійснювати захист конституційних прав і свобод, наслідком чого і є належний правовий порядок.

Вчені наголошують, що правовий порядок виступає юридичною основою функціонування державної влади загалом та реалізації економічної, політичної, соціальної функцій держави зокрема. Система законодавства не може існувати без центральної ідеї, яка повинна не тільки бути ядром самої системи, а й бути наявною в кожному правовому акті, зумовлюючи його цілі, завдання і засоби їх досягнення. Таким центральним, інтеграційним елементом має бути людина, її права і свободи. Забезпечення прав людини – гідна мета для будь-якого нормативного акта. Натомість не сприяють зміцненню законності й забезпеченню правопорядку ті нормативні акти, які бачать в особі лише об'єкт правового впливу [4, с. 234].

Війна спричинила тектонічні зсуви в соціальній структурі українського суспільства. Масштабна внутрішня та зовнішня міграція, демографічна криза, поява нової великої соціальної групи – ветеранів та їхніх родин, а також колективна психологічна травма, завдана мільйонам громадян, формують абсолютно нову соціальну реальність. Крім того, війна фундаментально переформатувала відносини між державою та її громадянами. Першочергово, вона виступила потужним каталізатором, що прискорив відхід від постколоніальних та патерналістських моделей, сформувавши нову українську національну ідентичність, в основі якої лежать цінності свободи, гідності, справедливості, відповідальності, верховенства права та прав людини. Ця нова реальність вимагатиме істотного посилення механізмів реалізації, охорони та захисту цих цінностей, а також їх утвердження і розвитку у всіх сферах суспільного життя.

Зміни в суспільстві неминуче вимагатимуть відповідної трансформації державних інститутів та самого конституційного ладу. Конституційні реформи будуть неможливими без опори на оновлену соціальну структуру та цінності.

Розробка нової конституційної архітектури має здійснюватися за декількома напрямками, які визначатимуть наше майбутнє на десятиліття вперед. Насамперед, має бути осучаснено існуючий каталог прав, свобод та обов'язків людини, а також сформовано чіткі зобов'язання держави перед своїми громадянами. Потребує формування дієва система перехідного правосуддя, яка гарантуватиме право жертв на правду та репарації, справедливе вирішення проявів колабораціонізму та невідворотність покарання за воєнні злочини.

Ключовим напрямом стане побудова стійкої та збалансованої системи влади. Необхідно буде сформувати ефективну модель забезпечення національної безпеки, яка відповідатиме наявним і потенційним загрозам та гарантуватиме захист фундаментальних прав і свобод людини від можливих зловживань та свавілля з боку силових відомств. Крім того, нагальним завданням стане оптимізація розподілу повноважень у трикутнику Президент-Парламент-Уряд (для усунення дуалізму у виконавчій владі), а також між центральною владою та органами місцевого самоврядування (для посилення спроможності громад).

Очевидно, що повоєнний суспільний та конституційний лад буде істотно відрізнятися від довоєнного, що вимагатиме проведення глибокої конституційної реформи, яку неможливо буде зробити без ухвалення нової Конституції України. Процес її розробки має відбуватися публічно за участі інститутів громадянського суспільства, експертного середовища, ветеранів та представників усіх регіонів.

Загалом, повоєнна відбудова України має розглядатися кожним як унікальне історичне вікно можливостей для побудови якісно нової, демократичної, правової, соціальної та конкурентоспроможної держави, інтегрованої у західний цивілізаційний простір. Ми або сповна використаємо цей шанс або змарнуємо його, і тоді, ослаблена внутрішніми чварами та корупцією, країна неминуче стане легкою здобиччю для ворогів, які остаточно поставлять крапку в історії нашої державності.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бисага Ю. М., Рогач О. Я. Постконфліктний розвиток України: аналіз, перспективи та завдання в умовах глобальних змін. *Відновлення та системний післявоєнний розвиток України – переможниці в умовах нового світового правопорядку: аналіз, погляди, передбачення* : міжн. колект. монограф. ; за заг. ред. Бисаги Ю. М., Белова Д. М., Пирого І. С., Берч В. В., Скрипнюка О. В., Дешко Л. М., Заборовського В. В. та Продан В. І. Братислава, Ужгород: РІК-У, 2023. С. 58–64.

2. Суспільство, трансформоване війною : аналіт. доп. / [Потапенко В., Павленко І., Тищенко Ю., Здіорук С., Токман В., Їжак О., Каплан Ю., Валюшко І., Макаров Г., Даниляк О., Михайлова О., Валевський О., Лісогор Л., Маляревський Є., Бараннік В., Двігун А.]. Київ : НІСД, 2025. 79 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2025.07>

3. Ковальчук В. Конституціоналізм в умовах війни: питання цінностей, прав та ідентичності. *Право України*. 2023. № 7. С. 115–127.

4. Подорожна Т., Овчаренко О. Національна безпека та конституційний правопорядок як чинники забезпечення прав людини. *Права людини і національна безпека: роль органу конституційної юрисдикції*: зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 черв. 2019 р.) Київ : ВАІТЕ, 2019. С. 232–240.

Кириченко Юрій Вікторович

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри політології
та загальноправових дисциплін
Національного університету
«Запорізька політехніка»
ORCID: 0000-0002-1212-1622

Одинцов Володимир Григорович

аспірант кафедри політології
та загальноправових дисциплін
Національного університету
«Запорізька політехніка»

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПОЛІТИКО-ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Особливе місце в політико-правовій системі України посідають політичні партії, метою діяльності яких є реалізація певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку. Саме політичні партії відіграють важливу роль в організації та здійсненні політичної влади, виступають своєрідним посередником між громадянським суспільством і органами державної влади, впливають на формування суспільної думки та позицію громадян, які безпосередньо беруть участь у виборах до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

На сьогодні політичні партії в тому чи іншому вигляді існують у всіх європейських державах. Не є виключенням й Україна, у якій, за офіційними даними Департаменту державної реєстрації та нотаріату Міністерства юстиції України, зареєстровано 352 політичні партії [1], з яких 48 фактично не функціонують.

Варто зауважити, що за кількістю зареєстрованих політичних партій Україна посідає перше місце серед інших європейських держав. Зокрема, у Латвії офіційно зареєстровано 73 політичні партії, у Литві – 38, у Молдові – 45, у Румунії – 124, а в Словаччині – 56. Але попри велику кількість офіційно зареєстрованих політичних партій в Україні довіра населення до їх діяльності перебуває на низькому рівні.